

Таміла ТАШЕВА,
*Постійна Представниця Президента України
в Автономній Республіці Крим*

КРИМСЬКА ПЛАТФОРМА НА СЬОГОДНІ І ЗАВТРА: П'ЯТЬ АРГУМЕНТІВ

Анотація. У статті проаналізовано діяльність Кримської платформи від першого інавгураційного саміту, що його ініціював Президент Володимир Зеленський 2021 року, до сьогодні. Наголошено, що цінність Кримської платформи в тому, що ця ініціатива вивела питання Криму до актуального політичного порядку денного. Зазначено, що з моменту запуску Кримська платформа виросла в екосистему, яка поєднує різні виміри, території та рівні.

Авторка пропонує п'ять основних аргументів на користь твердження, що Кримська платформа є дієвим інструментом. Крім того, підкреслено, що Кримська платформа стала потужним механізмом протидії російській окупації Криму. Зазначено, що зараз Кримська платформа працює на звільнення Криму, а в майбутньому — може спрацювати на його відновлення.

Ключові слова: Кримська платформа, окупація, деокупація Криму, міжнародна підтримка, Україна.

Перший інавгураційний саміт Кримської платформи, який ініціював Президент Володимир Зеленський 2021 року, об'єднав 47 представників іноземних держав та організацій навколо теми Криму, зокрема проблеми його незаконної окупації з боку росії. На ту пору вже було ухвалено низку важливих резолюцій на рівні Генеральної Асамблеї ООН та інших міжнародних міжурядових організацій, які підтверджували відданість міжнародної спільноти територіальній цілісності України. Однак цінність Кримської платформи була в тому, що ця ініціатива ввела питання Криму до актуального політичного порядку денного. І виявилось: це саме те, чого побоювалася москва — про що свідчить бурхлива та дуже нервова реакція на перший саміт з боку російських офіційних осіб, а також подальші арешт і засудження до 17 років ув'язнення першого

заступника голови Меджлісу кримськотатарського народу Нарімана Джеляла, який приїхав на саміт з окупованого Криму. До того ж на майданчику Мінських перемовин, які станом на 2021 рік ще існували, тему Криму взагалі не порушували, і Кремлю здавалося, що можна вдати, ніби про його окупацію всі забули і це вже «закрите питання».

Сьогодні Україна активно готується до чергової низки міжнародних заходів у межах Кримської платформи 2024 року, які буде проведено навіть попри повномасштабне вторгнення росії, що досі триває.

З моменту запуску Кримська платформа виросла в цілу екосистему, яка поєднує різні виміри, географії й рівні. Наприклад, щорічно проводять два саміти — на урядовому / президентському та парламентському рівнях; працює Офіс Кримської платформи в Києві, який актуалізує тему Криму всередині країни та законодавчо регулює, а у співпраці з МЗС нагадує на міжнародному рівні про те, що російська агресія проти України розпочалася з Криму, і без звільнення півострова війна не може бути завершена. Заходи, зустрічі, події, присвячені Криму, організовують як у/для наших найвідданіших країн-союзниць, так і в державах, які більш стримано реагують на російське вторгнення, адже Крим — це, серед іншого, українське цивілізаційне вікно в країни Азії, Африки, Латинської Америки. Також у межах Кримської платформи вже двічі провели Чорноморську безпекову конференцію; працює Експертна мережа Кримської платформи, що об'єднує здебільшого українських експертів, які, однак, ефективно взаємодіють із міжнародним експертним та академічним середовищем, намагаючись залучити його активніше до досліджень теми Криму.

Щороку перелік заходів та ініціатив у межах Кримської платформи зростає. Безумовно, ми б усі хотіли, аби ці зусилля конвертувалися в деокупацію півострова. Окупований Крим, який до лютого 2022 року був перетворений на півострів страху (за влучним висловом правозахисників), із початком повномасштабного вторгнення став повноцінною військовою базою для росії. Експерти з питань безпеки стверджують, що лише у січні 2024 року для нанесення ударів по материковій частині України з Криму було використано: 3 ракети «Калібр», 9 балістичних ракет «Іскандер», 223 БпЛА «Шахед» та 14 інших типів безпілотників. Через Крим окупанти перекидають військову техніку, незаконно мобілізують наших громадян на війну проти власної ж держави, лікують тут власне військо.

Це правда, росія використовує Крим як плацдарм для цієї великої війни проти України. Однак чи означає це, що Кримська платформа недієва? Думаю, ні, і всі наші зусилля — не даремні. Пропоную п'ять основних аргументів на користь цього твердження.

1. Росія прагне, щоби про Крим «забули», тоді як Кримська платформа повертає його до активного міжнародного порядку денного.

Перед початком широкомасштабного вторгнення росія робила все, щоб легітимізувати спробу анексії, щоб Крим просто зник із порядку денного і міжнародна спільнота своїм мовчанням «освятила» спробу анексії півострова. Так, ухвалювали резолюції на рівні ГА ООН, ПАРЄ, інших парламентських асамблей; так, вводили та діяли санкції. Це були важливі кроки, але Крим зник з актуального міжнародного порядку денного. Кримська платформа це змінила.

Світові лідери приїхали до Києва, щоб засвідчити, що Крим — не «закрите питання». У режимі реального часу, під софітами та камерами провідних міжнародних медіа вони проголошували, що світова спільнота ніколи не прийме спроби анексії півострова. Не варто недооцінювати такі публічні заяви, а надто зараз, коли чуємо натяки на компроміси щодо територіальної цілісності України. Кожен такий виступ лідерів країн, урядовців або парламентарів дає привід нам посилатися на їхню позицію, це ще один рядок у низці аргументів, чому Крим не може бути забутим.

2. Кримська платформа як бустер уваги до Криму на національному рівні.

Згідно з декларацією учасників інавгураційного саміту Кримської платформи, було передбачено створення Національного офісу Кримської платформи. Він запрацював 2021 року на базі Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим та став епіцентром кримських дискусій і процесів, майданчиком для координації та комунікації органів державної влади України, іноземних держав, міжнародних організацій і громадян України з Криму.

Без перебільшення, з-поміж усіх органів державної влади ми найбільш прискількиво моніторимо ситуацію на півострові, розробляємо та просуваємо відповідне національне законодавство, працюємо над стратегічними документами в контексті реінтеграції, актуалізуємо тему Криму для міжнародних партнерів, а також для національної аудиторії, що також дуже важливо.

Усі ті вагомні законодавчі акти, які країні вдалося ухвалити за останні кілька років, навіть попри надскладні воєнні умови; усі ті заходи, які провели на найвищому рівні; усю нашу домашню кримську роботу зуміли втілити, як не парадоксально, завдяки міжнародній ініціативі Кримської платформи. Не в останню чергу саме високі міжнародні заходи дозволяють підтримувати необхідний інтерес до Криму всередині України. А існування Офісу Кримської платформи забезпечує

можливість координування з урядовими та неурядовими акторами, аби напрацьовувати документи, обмінюватися думками та ідеями, реалізувати численні проекти та організувати непересічні заходи.

3. Кримська платформа як важливий сигнал для наших громадян в окупації

Наші громадяни в окупованому Криму уважно стежать за Кримською платформою. Пригадую, скільки в перший рік проведення саміту ми отримували повідомлень із надією, що наслідком такого високого міжнародного форуму буде деокупація. Шлях до звільнення виявився значно довшим та більш тернистим, однак зусилля, які держава вкладає в організацію та проведення саміту, продемонстрували людям в окупації, що Україна готова і буде за них боротися. Кримська платформа ознаменувала політико-дипломатичний рівень цієї боротьби, який уже зараз підкріплений мілітарним. Адже згадаймо, що навесні 2024 року саме в Чорному морі у Збройних сил України були разючі успіхи: нейтралізовано третину російського флоту, уражено безліч окупаційних військових об'єктів.

З огляду на десятирічну окупацію та активні розмови про репресії в Криму в наших міжнародних партнерів часто складається враження, ніби на півострові вже не залишилося проукраїнських громадян. Але це не так, і щодня українські громадяни окупованого півострова демонструють свій спротив. Люди активні в соціальних мережах, вони поширюють українську символіку та проукраїнські постери — і офлайн, і онлайн вони відкрито підтримують Збройні сили України, активісти рухів спротиву передають інформацію щодо розміщення військових об'єктів окупантів Силам оборони України. Станом на кінець квітня 2024 року нам відомо про щонайменше 780 випадків притягнення до відповідальності за так звану «дискредитацію зс рф» в окупованому Криму. Усі ці справи — про висловлення підтримки материковій Україні. Цікаво, що 279 (тобто 41%) із постанов обвинувачення, які винесли окупаційні суди, стосувалися жінок, решта 401 (59%) — чоловіків. Дуже по-українськи, правда?

Якщо уявити, що Україна оголосить про припинення діяльності Кримської платформи, це виглядатиме як доволі контрверсійний сигнал для наших міжнародних партнерів і дуже песимістичний для людей в окупації. Адже вони як ніхто прискіпливо стежать за кроками держави щодо Криму. Серйозність намірів України стосовно звільнення Криму є головною запорукою існування та підтримання спротиву на півострові і подальшої його ефективної реінтеграції. Кримська платформа — це невіддільна частина цього наміру.

4. Кримська платформа як важливий майданчик для зміни наративів довкола Криму.

Сприйняття Криму на міжнародному рівні досі спотворене через російські пропагандистські наративи. Скільки разів вам доводилося чути, що Крим «історично російська земля», «завжди був російським»? Ми спостерігаємо, як ці відверто неправдиві твердження ретранслюють і наші міжнародні колеги — не зі злого наміру, а просто від незнання. На жаль, ці хибні уявлення часом можуть навіть диктувати певні політичні рішення.

Згадаймо бодай скандальні твіти Ілона Маска про «помилку Хрущова». Уже не кажучи про деякі необережні заяви політичних лідерів наших країн-союзниць, які справді віддані територіальній цілісності України та щодня це доводять своїми справами. У тому й пастка. Наративи довкола Криму спотворювали системно протягом десятиліть. Москва встановила свою колоніальну лінзу в те, як світ бачить Крим, намагаючись виправдати свою колонізаторську політику. І позбутися цього сприйняття — наше стратегічне завдання.

Кримська платформа, серед іншого, є майданчиком та інструментом для відкриття міжнародній спільноті правдивої історії Криму. Саме тому ми залучаємо таких експертів, важливих академічних фігур, як Рорі Фіннін, який розповідає світові справжню історію Криму, без російських пропагандистських маніпуляцій. Цьогоріч ми обов'язково будемо говорити про 80-ті роковини депортації кримськотатарського народу. Нам важливо «вирівнювати» уявлення про Крим. Так, це субтропічний курорт, але Крим — це також місце, де було вчинено великий злочин — геноцид, за який московський режим так і не притягнуто до відповідальності. А, як відомо, непокаране зло зростає, і сьогодні ми бачимо чергову спробу імперії витіснити корінний кримськотатарський народ та українців із Криму. Цей злочин, який журналісти називають «тихою депортацією», суперечить, зокрема, оонівським фундаментальним принципам та документам, а надто тим, що спрямовані саме на захист корінних народів. Тож що, як не Кримська платформа, яка щороку об'єднує десятки країн, і не лише західних, може і має бути майданчиком для привернення уваги до злочинів минулого і сьогодення, які вчиняє росія?

5. Кримська платформа як потенційний координаційний механізм для відновлення та відбудови Криму після деокупації.

Ми не знаємо, коли саме буде звільнено Крим, це залежить від багатьох чинників. Однак ми як Представництво Президента України в Автономній Республіці Крим та Офіс Кримської платформи працюємо над реінтеграційними стратегіями і планами вже сьогодні, щоби бути готовими до деокупації з першого дня. Ми вже розробили низку документів:

Стратегію економічного відновлення Криму, пріоритетні кроки держави після деокупації з адміністративного погляду, Стратегію когнітивної деокупації, мета якої — ціннісна трансформація та реінтеграція Криму в український суспільно-політичний та культурний простори. Також готуємо кадровий резерв для роботи на деокупованих територіях у межах загальної урядової Стратегії відновлення державної влади та реінтеграції населення деокупованих територій України. Думаємо, як працюватимемо над демілітаризацією свідомості людей, що робити з публічним простором, як відновлювати свободу слова, як розв'язувати питання приватної власності, подолати колонізацію. І таких питань — десятки, усі вони непрості. Але вже нині зрозуміло, що для відновлення Криму — яким би шляхом його не було звільнено — потрібно буде консолідувати міжнародну допомогу та зусилля, і Кримська платформа потенційно може і має стати таким інструментом.

Сьогодні Кримська платформа працює на звільнення Криму, а в майбутньому — працюватиме на його відновлення.

Дата публікації: 16 травня 2024 року

Tamila TASHEVA,
*Permanent Representative of the President of Ukraine
in the Autonomous Republic of Crimea*

CRIMEA PLATFORM FOR TODAY AND TOMORROW: FIVE ARGUMENTS

Abstract. The article analyses the functioning of the Crimea Platform from the first inaugural Summit initiated by President Volodymyr Zelenskyy in 2021 to the present day. It is noted that the value of the Crimea Platform was that this initiative brought the issue of Crimea to the current political agenda. It turned out that this was precisely the step that Moscow feared. The author casts light onto the fact that since its launch, the Crimea Platform has grown into a whole ecosystem combining different perspectives, geography and levels. Every year, the list of events and initiatives within the framework of the Crimea Platform is growing, and all these efforts are expected to contribute to the liberation of Crimea.

The author offers five key arguments in favour of the assertion that the Crimea Platform is an effective tool, namely 1. The Crimea Platform returns Crimea to the current international agenda and does not allow to 'forget' about the annexation of the peninsula. 2. The initiative is a booster of attention to Crimea at the national level, and the Office of the Crimea Platform has become the centre of Crimea discussions and processes, a coordination and communication format between the state authorities of Ukraine, foreign states, international organisations and Ukrainian citizens from Crimea. 3. The Crimea Platform is an important signal for our citizens under occupation, as the efforts made by the state in organising and conducting the Summit demonstrated to our people in the occupied territories that Ukraine is ready and will fight for them. 4. The Crimea Platform is an important venue for changing narratives about Crimea and a tool for revealing the true history to the international community. 5. The Crimea Platform is a potential coordination mechanism for restoring and reconstructing Crimea after liberation.

The article emphasises that the Crimea Platform has become a powerful tool for countering the Russian occupation of Crimea. Its work shows that Ukraine does not give up and continues to fight for its territorial integrity. It is noted that the Crimea Platform is now committed to the liberation of Crimea, and in the future, it may work for the sake of its restoration.

Keywords: Crimea Platform, occupation, liberation of Crimea, international support, Ukraine.